

MALİ BİR ÜNİTE OLARAK AYDIN MUHASSILLIĞI

Cahit TELCİ*

Özet

Aydın muhassıllığı, XVII. Yüzyıl sonlarında oluşturulmuştur. Muhassıllık, sınırları dâhilinde bulunan “miri mukataa”ların “iltizam” bedellerinin sağlıklı bir şekilde toplanarak hazineye teslim edilebilmesini, böylece de devletin gelirlerinin azalmamasını hedeflemekte idi. Aydın Muhassıllığı, idarî anlamda Aydın sancağı sınırları ile sınırlı değildir. İçerisinde Saruhan, Menteşe, Teke, Alâiye sancaklarında bulunan bazı “miri mukataa”lar da bulunmaktadır. Muhassıl olarak tayin edilen kişiler, dönemin Osmanlı bürokrasisi içerisinde etkili olan kişilerdendir. Genellikle vezir rütbesindeki kişilerin bu göreve getirildiği görülmektedir. Dönemin bazı tarih yazarları, bu muhassıllığın gelirlerinin hayli fazla olduğunu ve birçok devlet adamının bu gelire tamah ettiğini ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Aydın, Muhassıllık, İltizam, Mültezim, Osmanlı Devleti*

Abstract

Aydın Accountantship as a Financial Unit

Aydın accountantship was founded at the end of 17th century. The main objective of this accountantship was to collect the “İltizam” taxes of “Miri mukattas” units and to deliver these to the national treasure and thus increasing income of the state. Managerially, Aydın accountantship was not confined to the bounds of Aydın Province. It comprises not only Aydın Province but also some “Miri mukattas” such as Teke, Alâiye, Menteşe and Saruhan provinces. Those people who were allocated to be accountantship were influential in Ottoman Bureaucracy. It was usually seen that Accountantship were selected from those at the level of Vizier in Ottoman Bureaucracy. Some historians of that age mentioned that incomes of this accountantship were quite high and most statesmen of the age intended to utilize these high-level incomes of Aydın Accountancy.

Key Words: *Aydın, Accountantship, İltizam, Mültezim, Ottoman Empire*

Osmanlı Devleti, ilk dönemlerinden beri merkezin uzağında bulunan bazı yerlerden toplanacak olan aynı vergilerin toplanması ve bunların sağlıklı bir şekilde hazineye intikal ettirilmesi konusunun önemi ve aynı zamanda da

---

* Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Manisa.

zorluğu sebebiyle bu tür bazı kalemleri timar sistemi dışında değerlendirmiştir. Dolayısıyla, timar sistemi ile aynı zamanda, bu tür yerlerdeki vergileri toplayacak, bunları nakde çevirerek hazineye intikallerini sağlayacak farklı bir mekanizma olan iltizam sistemini oluşturmak ve uygulayarak geliştirmek durumunda kalmıştır¹.

İltizam denilen ve mültezim ismi verilen kişilere havale edilen vergi gelirlerinin, zaman içinde azalması ve gereğince tahsil edilememesi üzerine, 1695 sonrasında iltizâm usulünde *ber vech-i mâlikâne* ya da *kayd-ı hayat* usulü de uygulanmaya başlamıştır.

Daha sistemin uygulamaya konulmasının üzerinden yirmi yıla yakın zaman geçmişti ki, bu yeni uygulamada asıl maksat olan, malî kaynak ve reâyanın korunması amacının dışına çıkmış olduğu için, 1715 yılında lağv edilerek *mâlikâne* ve *kayd-ı hayat* şartı ile verilen mukata'alar yine iltizâma verilmeğe başlanmıştır². Malikâne usulü bir yıl aradan sonra, 1717 senesinden itibaren kontrollü olarak yeniden uygulamaya konulmuştur³.

Aslında, daha önceki dönemlerde bile, devletin bazı mukata'aları iltizam usulüyle işletmesi hakkında, ıslahat layihalarında bazı çekinceler bulunmaktadır. Lütfi Paşa, bu hususla ilgili olarak “... ve mukataatı iltizamdan ise emaneten eyü kimesneye virmek evlâdır. Amma sadr-ı a'zam ile başdefterdar mîriye evlâ olan ile amel eyleyeler ve ma'kul odur...”⁴ demek suretiyle emanet usulünün uygulanması gerektiğine işaret eder. İşte Aydın Muhassıllığı olarak tanımlanan malî yapı, bu yeni arayışlar içerisinde oluşturulmuştur.

XIX. Yüzyılın ortalarına kadar mevcut olan *muhasıl* kavramı, XV-XVI. yüzyıllarda devlete ait vergi ve resimleri tahsil ile yükümlü olan görevliler anlamında kullanılmış iken, XVII ve XVIII. yüzyıllarda anlam ve kapsamı daha da genişlemiş olarak karşımıza çıkmaktadır.

---

¹ Genç 2000, 100.

² Mora ihtilali hakkında kaleme almış olduğu eserinde devletin malî ve idarî birçok problemlerini de ortaya koymaya çalışan Penah Efendi de malikâne mukata'a sisteminde ortaya çıkan problemlerden bahsederken “*mukaddema malikânelik ile virildikte gaflet olundu*” demek suretiyle bu sistemi eleştirir. Berker 1943, 387 vd.; Osmanlı mâliyesinde, mukataa uygulamasının başlaması ve gelişmesini birçok örnek üzerinde ortaya koyan bir çalışma olarak bkz. Çakır 2004.

³ Genç 2000, 113; Malikâne sistemi hakkında ayrıca bkz. Özvar 2003.

⁴ Kütükoğlu 1991, 96.

Kavram, XVIII. yüzyılda, Halep, Kıbrıs Aydın gibi bazı bölgelerde, ayanlar gibi, ekonomik anlamda zengin, devlet nezdinde itibarlı ve genellikle vezir rütbesindeki kişilerin, devlet tarafından tayin edildikleri ve kurumsal anlamda *muhassıllık* olarak ifade edilen yapıyı tanımlamaktadır.

Öyle anlaşılıyor ki zaman zaman *Aydın Vâlisi* olarak da ifade edilen bu muhassıllar, *Aydın Muhassıllığı* olarak ifade edilen mâli ünitenin, mirî mukata'alarının iltizam bedellerini tahsil görevi yanında, idarî anlamda mukata'aların bulunduğu mıntıkanın mülkî âmirliğini de yürütmekte idiler.

Bizim burada genel hatları ile ele alacağımız mesele, Aydın Muhassıllığı'nın ve de dolayısıyla muhassılların idarî konumu ve faaliyetlerinden ziyade, muhassıllığı oluşturan gelirler ile bu gelirlerin harcandığı yerlerdir.

Ancak bir cümle ile olsun ifade etmek gerekir ki, Aydın muhassıllarının mülkî anlamdaki sorumlulukları da son derecede önemlidir. Bir örnekle ifade etmek gerekirse, Muhassıl Abdullah Paşa'nın 1147 [1734] sonlarında ölümünün ardından göreve getirilmiş olan beş muhassılın, göreve getirilme ve görevden alınma sebep ve gerekçelerinin temelinde, mıntıkada isyan halinde olan Sarıbeyoğlu'nun yakalanması isteği ile bu konudaki başarısızlık olgusu olduğunu da tespit etmek gerekmektedir⁵.

Aydın Muhassıllığı'nın oluşturulması ile özellikle Aydın, Saruhan ve Mentеше Sancakları'nda bulunan has ve mukata'aların, iltizam bedellerinin sancak beyleri tarafından gereğince toplanamaması, eşkıyalık ve taşrada türeyen ayanlar sebebiyle devlet gelirlerin azalması, mültezimlerin halka zulümleri gibi, merkezî gücün zayıflamasının bazı tabii sonuçlarının da önüne geçmek hedeflenmiştir⁶.

Aynı zamanda ekonomik bir potansiyeli de ifade eden Aydın Muhassıllığı'nın en önemli özelliği, coğrafi ve idarî anlamda, Aydın Sancağı'nın sınırları ile sınırlı bir yapıyı ifade etmeyip, Teke, Alâiye sancaklarına varıncaya kadar geniş bir mıntıkayı tanımlamasıdır.

Bu ekonomik potansiyelin sınırları içerisinde, Aydın, Mentеше, Saruhan, Teke ve Alâiye Sancakları'nda bulunan bir kısım gelir gruplarının da dahil

⁵ Sarıbeyoğlu konusunda bkz. Ülker 1964; Ülker 1989, 43-51.

⁶ Uluçay, 1955, 14; "Zaten iltizam veya mukataa usulüne hükümet toplanması görece karmaşık bir örgütlenmeyi gerektiren gelir kalemlerinde ya da vârisi olmayan miraslar gibi takip ve tahsili zor işlerde başvuruyordu. Bu gibi kolay ele gelmez gelir kaynaklarından azami verim özel kişilere satıldıkları zaman sağlanabiliyordu". Bkz. İncalcık 1997, 105.

olduğunu, muhassılığa ilişkin kayıtlardan⁷ takip edebilmekle beraber, Çağatay Uluçay, kaynak göstermeksizin, çoğu zaman Anadolu Vilâyeti'ne bağlı bütün sancakların mirî mukata'asının bütünüyle Aydın Muhassıllığı'na tabi olduğunu ifâde etmektedir.

Bu genişlikte olmamakla beraber, XVI. yüzyılın ikinci yarısında Aydın, Menteşe, Teke, Alâiye, Hamid, Manavgat, Midilli ve Bergama mukata'alarının topluca Anadolu Defterdârı'nın kalemine tâbi *Mukata'acı-i Sâni* kalemine bağlı oldukları bilinmektedir⁸. Dikkat edileceği üzere klasik dönemin bu yapısı içerisinde, XVIII. yüzyıldaki oluşumdan farklı olarak, Saruhan Sancağı bulunmamaktadır ki bu sancak da yine Anadolu Defterdarına tâbi *Mukata'acı-i sâlis*'in kaleminde, Karesi, Bolu, Karaman, Erzurum, Sivas ve Trabzon mukata'aları ile beraber mütalâa edilmişlerdir⁹.

Dolayısıyla, Aydın Muhassıllığı ismiyle XVIII. Yüzyıldan itibaren bir malî ünite olarak da karşımıza çıkan yapının, tarihsel arka planı da bulunmaktadır. Konunun tarihsel arka planında, başlangıçta birbirinden uzak sayılabilecek bazı mıntıkların mirî mukata'alarının, merkez mâliye bürolarından bir tanesinin uhdesine verilmesi olgusu yer almaktadır. XVII. Yüzyılın sonları ile beraber bu mukata'aların dağılmış olduğu bölge, malî bir ünite olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Kurumsal anlamda muhassılığ, merkez bürokrasinin bir kısım mukata'aların iltizama verilmesi, yani konumuz bağlamında, Aydın muhassılığ içerisinde bulunan mirî mukata'aların iltizama verilmesi, iltizam bedellerinin toplanması ile mukata'anın idârî ve malî her türlü problemlerini Aydın muhassılına havâle etmiş olması gerçeği olarak ifade edebiliriz.

Muhassılığın işleyişi, tıpkı iltizâm usulündeki gibi, gelirleri bazı kişilere iltizam edilmiş olan bir kısım mukata'aların bir araya gelmesinden oluşturulmuş olan mâli ünite ve bu ünitedeki mültezimlerden mirî payları toplamakla yükümlü olan, eski dönemlerin *muhassıl-ı emvâl* karşılığı bir *muhassıl* bulunmaktadır. Ancak üzerinde durulması gereken konu, Osmanlı malî

⁷ BOA. DBŞM. ANM. Dosya Usulü, nr. 1/41'de yer alan defterin bir sureti de BOA. D.BŞM. ANM, nr. 17279 numarada kayıtlı olup, 1148 [1735-36] tarihli mukata'a defterinde, muhassılığın bu tarihlerde hangi gelir kaynaklarından müteşekkil olduğu, mukata'alar ve bu mukata'aların iltizam bedelleri ile hangi gelir kaynağından ne kadar teslim yapıldığı anlaşılmaktadır. Hemen takip eden 1150 [1737-38] senesine ait benzer bir defter de BOA.D.BŞM.ANM nr.17280 numarada kayıtlı bulunmaktadır.

⁸ Barkan 1958, 320.

⁹ Barkan 1958, 320.

bürokrasisinin bu mukata'aların oluşturmuş olduğu üriteyi “muhassıllık” olarak kabul edip, bu muhassıllığı da malikâne olarak tevcih ediyor olmasıdır.

Başında bulunan muhassılların, zaman içerisinde vâililik görevini de üstlenmesi ile şekillenmiş olan muhassıllık sürecinin son önemli halkası, 1826 sonrasında, Anadolu Eyâleti'nin dört mıntıkaya bölünmesi ve bu bölünme içerisinde, vaktiyle Aydın Muhassıllığı'na tâbi mukataaların bulunduğu bölgelerin, bu sefer idâri anlamda bir mıntika olarak kabul edilmesidir¹⁰. Bu düzenleme ile Aydın, Sığıla, Saruhan, Teke ve Hamid sancakları ile İzmir muhafazası bir mıntika ittihâz edilerek Vezir Hasan Paşa'ya havale edilmiş idi.

Bilindiği gibi Tanzimât'ın ilânından sonra bütün imparatorluk çapında *her her bir livâ ve kazaya muhassıl nâmıyla deraliyyeden müstakil birer memur*¹¹ gönderilmesiyle muhassıllıklar ve muhassıllık meclisleri kurulmuş idi¹². Ancak bu yapı bizim bahsettiğimiz muhassıllıktan farklı bir uygulamadır.

Aydın Muhassıllığı'nın ekonomik potansiyeli sebebiyle, dönemin birçok devlet adamının ilgisini çektiği anlaşılmaktadır. Kezâ, Muhassıl Abdullah Paşa'nın katline dâir emrin ifade edildiği evâsıt-ı Receb 1147 [27.11.1735-26.12.1734] tarihli mühime kaydında muhassıllık “*kesirü'l-menâfi muhassıllık*” olarak tarif edilmektedir¹³. *Sami, Şakir ve Subhi* tarihlerinde bu olgu, çok vezir bir ifade ile “*matmah-ı inzâr-ı ümerâ ve mültezimîn olan Aydın Muhassıllığı*” şeklinde tanımlanmaktadır¹⁴. Yine bu muhassıllığın ekonomik ya da siyâsî anlamda önemine binâen, aynı kaynağın bu konuyla ilgili olarak: “*...Aydın muhassıllığı ol havalinin zabt ve rabt ve hıfz ve hırsasetine kadir olacak vüzerâ ve mirimirânlara tefviz oluna gelmekle...*”¹⁵ ibâresi, muhassıllığın çerçevesini oluşturmak açısından önem taşımaktadır.

Anlaşıldığı gibi bu görev, birçok çok kişilerin tamah ettiği bir gelir kaynağı olarak, yüksek bürokrasi içerisinde dikkat çekmektedir. Sonuçta devlet burayı gerçekten de bu yüksek bürokratik kesimden bazı kişilere tevcih etmekte idi. Bu tayin konusunda, ilgili kişide aranan ve dikkat edilen vasıfları, ikinci alıntıdaki ifade izah etmektedir. Bu durumda, muhassılların, mirî mukata'aların kontrolcüsü olmak gibi sadece ekonomik bir yükümlülük altında olmadıkları,

¹⁰ Lütfi 1292, 20.

¹¹ Ahmed Lütfi Efendi 1999, 1118.

¹² Meselâ, Tanzimâtın ilânından sonra, vaktiyle Aydın Muhassıllığı'nın içerisinde yer alan Saruhan Sancağı, Manisa, Menemen, Akhisar, Demirci, Adala olmak üzere beş muhassıllığa ayrılmış idi; Uluçay 1955, 15.

¹³ BOA. MD. nr.141, 20/55.

¹⁴ Sami ve Şakir ve Subhi 1198, 65-66.

¹⁵ Sami ve Şakir ve Subhi 1198, 66.

aynı zamanda siyasî olarak da bir kısım yetki ve sorumluluklarla da donatılmış oldukları görülmektedir.

Muhassıllık vâridâtının dikkat çekici olması sebebiyle, 1199 [1784-85] senesinde sınır ve hudut boylarının ihtiyâfî güvenliği ile Akdeniz ve Karadeniz'de mevcut düşman donanmasına karşılık, donanma oluşturulması fikri gereğince, dışarıdan bir miktar para tedârikine ihtiyaç duyulduğunda, Aydın Muhassıllığı'nın bir ara, *ber vech-i esham tâliblerine fûruht* olunması meselesi de gündeme gelmiş olmakla beraber bu düşünceden, civar *mütegallibelerin tuğyan ve fesâdlarına sebep olacağı ihtimâliyle vazgeçilmiştir*¹⁶.

Muhassıllığa bağlı mukata'alar konusunda bu çalışma çerçevesinde kullandığımız kaynaklardan bir tanesi 1131 [1718-19] tarihli ve Muhassıl Abdullah Paşa'nın muhassıllığı dönemine [1717-1735] ait "*İcmâl-i muhasebe-i vâridât ve teslimât ve vezâif [...] maktû'ât ve Mukata'at-ı mezkûrîn tâbi-i Muhassıllık-ı Aydın ve tevâbihâ der uhde-i el-Hac Abdullah Paşa muhassıl-ı Aydın*" başlıklı defterdir¹⁷. Bu defterde, Aydın Muhassıllığı'na bağlı olan has, mukata'a ve sâir gelir kaynakları, merkezde bağlı buldukları mâliye bürolarına göre ele alınmış olup, *Kalem-i Muhasebe-i evvel, Kalem-i Haslar, Kalem-i Mukata'a-i Haremeynü'ş-Şerifeyn, Kalem-i Mukata'a-i Keefe Kalem-i Mukata'a-i Maden, Kalem-i Mukata'a-i Bursa, Kalem-i Mevkufât* gibi farklı kalemlere tabi olarak kaydedilmişlerdir.

Muhasebe usulü olarak baktığımız zaman, muhassıllığa tabi bulunan bütün gelir kaynaklarının muhasebeleri, önce merkezde tâbi buldukları bürolara göre ayrı ayrı yapılmakta, sonra da bunların bir araya getirilmesi suretiyle muhassıllık muhasebesi oluşturulmaktadır¹⁸. Muhassıllığa tabi bulunan gelir kaynakları ve bu gelir kaynaklarından yapılan tahsis ve teslimler de ayrı ayrı yapılmakta ve sonra birleştirilmektedir.

¹⁶ Vâsıf 1978, 290.

¹⁷ BOA. D.KFM.ANH, Dosya nr. 128/25.

¹⁸ Meselâ farklı yıllara ait olmak üzere 1148 [1735-36] senesi *Haslar* kalemine tabi olan mukata'atın muhasebesi için BOA. D.BŞM.ANM, Dosya nr. 1/23; 1150 [1737-38] senesi *Haslar, Maktûâ-i Haremeyn ve Keefe* kalemlerinde bulunan mukata'aların muhasebesi için *Aynı Dosya*. 1/56; 1151 [1738-39] senesi için *Aynı Dosya* 1/74; Yine 1131 [1718-19] yılında *Haslar* kalemine tabi gelirler ile bu gelirlerden yapılan teslimler için BOA. D.KFM.ANH, Dosya nr. 128/26; Keefe Mukata'ası kalemine tabi mukata'a gelirleri ile bunlardan yapılan teslimlerin ayrıca muhasebesi için *Aynı Dosya*, 128/19; Bursa Mukata'ası kalemine tabi gelirler ile yapılan teslimlerin ayrı muhasebesi için *Aynı Dosya*, nr. 128/22; Maden mukata'ası kalemine tabi gelirler ile buradan yapılan teslimler için *Aynı Dosya* nr. 128/23.

Mali Bir Ünite Olarak Aydın Muhassıllığı

Muhasebenin ilk kısmında, *vâridât* olarak ifâde edilen ve muhassıllığın gelirlerini gösteren bölüm yer almaktadır.

Muhasebenin ikinci kısmında ise *el-teslimât*¹⁹ başlığı altında muhassıllık malından karşılanmakta olan masraf ve özellikle bazı kişilere tahsis edilmiş olan sâlyâneler bulunmaktadır. Üçüncü olarak da *el-vezâif*²⁰ başlığı altında yine muhassıllık malından karşılanmakta olan, bazı ücret kalemleri yer almaktadır ki üzerinde çok fazla durmaya gerek gösterecek hacimde değildir.

Merkezde tâbi buldukları mâliye bürolarına göre, muhassıllığın gelirlerine baktığımız zaman şöyle bir tablo oluşmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1:

Bağlı bulunduğu Büro	Toplam Gelir	
	Kuruş	Para
Kalem-i Muhasebe-i Evvel	34.449,0	50
Kalem-i Haslar	18.376,5	-
Kalem-i Mukata'a-i Haremeynü'ş-şerifeyn	9.146,5	8
Kalem-i Mukata'a-i Maden	1.312,0	20
Kalem-i Mukata'a-i Kefe	5.238,5	19
Kalem-i Mukata'a-i Bursa	1.394,0	20
Kalem-i Mevkufât	95.412,0	12
TOPLAM	165.329,0	129
TOPLAM	165.330,5	

¹⁹ BOA. D.KFM.ANH, Dosya nr. 128/25, 2.

²⁰ BOA. D.KFM.ANH, Dosya nr. 128/25, 4.

1131[1718-19] senesi muhasebesini dikkate alarak baktığımız zaman, muhassıllığın gelir kaynakları arasında, *Haslar kalemi*'ne tâbi bulunan, Güzelhisar-ı Aydın ihtisâb mukata'ası yine beytül-mal-ı â'mme ve hassa mukata'ası, Karacakoyunlu ve tevâbihi hassı, Akhisar Mukata'ası, Teke ve Hamid âdet-i ağnam mukata'ası, Aydın Resm-i çift hassı, Yörükân-ı Serik ve tevâbii mukata'ası ve Gelendos Mukata'ası gibi gelir kaynakları görülmektedir. Bu kaleme tâbi toplam gelir miktarı 18.376 kuruştur. Muhassıllığa tâbi gelir kaynakları arasında en fazla yekûnu tutan gelir grubu, *Kalem-i muhasebe-i evvel*'e tabi olan maktu' ve mukata'alar oluşturmaktadır. Bu kalemin toplam gelir miktarı 34.449 kuruştur²¹. Bu kapsamda bulunan gelir kaynakları içerisinde, *havass-ı hümâyuna* tahsis edilmiş olan bazı timar ve zeâmetler, *Maktû'a-ı icâre-i saray der Güzelhisar* olarak ifade edilen ve muhtemelen muhassılın Güzelhisar'daki sarayı ile ilgili kalem, Ayasuluğ mustahfiz timarları ile Menteşe Sancağı sancak bedeli gibi gelirler bulunmaktadır.

Maden mukata'ası kalemine, Menteşe sancağı resm-i dönüm-i dühân'ı, Aydın ve Saruhan sancakları Kıbtıyân cizyesi dâhildir. Kefe Mukata'ası kalemine tabi gelirler ise Menteşe sancağı tamga-yı bogası ve tahmis-i kahve mukata'ası, Yund Dağı ellicileri mukata'ası, Atala ellicileri mukata'ası Tire tamga-yı bogası ve tahmis-i kahve mukata'asından oluşmaktadır. Aydın Muhassıllığı'nın gelirleri arasında Bursa mukata'ası kalemine Hamid Sancağı'na tâbi Eğridir hassı dâhildir. Mevkufat kalemine ise Aydın, Menteşe, Saruhan, Alâiye sancaklarının avâriz ve bedel-i nüzûlü dâhildir²².

Hemen şunu ifade etmek gerekir ki zaman içerisinde muhassıllık kapsamında bulunan bazı gelirlerin kapsam dışına çıkartılıp, başka gelir kalemlerinin dahil edildiği görülmektedir. Meselâ 1148 [1735-36] senesinde, yıllık malı 72.000 akça olan Menteşe Sancağı'ndaki Milas Şem'hânesi mukata'asının, *mal ve kalemiyesi Aydın muhassıllarına verilmekte su'ubet* sebebiyle muhassıllıktan ayrılarak vergisinin her sene hazine-i âmireye teslimi kararlaştırılmış iken²³, 1151 [1738-39] senesi muhasebesinde Menemen Memlehâsı muhassıllığa dâhil edilmiştir²⁴.

Teslimât kısmına baktığımız zaman ise bunlar, aslında hazineye yapılmış *teslimler* yerinde kullanılmakla berâber, çok geniş bir yelpazede oldukları görülecektir. Zaman içerisinde bu teslimlerin değişiklikler göstermekte olması muhakkak olmakla berâber ele almış olduğumuz 1131 [718-19] senesi

²¹ BOA. D.MKF. ANH, Dosya nr. 128/25, 1.

²² BOA. D.MKF. ANH, Dosya nr. 128/25, 1

²³ BOA. DBŞM. ANM, Dosya nr. 1/26.

²⁴ BOA. DBŞM. ANM, Dosya nr. 1/81.

Mali Bir Ünite Olarak Aydın Muhassıllığı

muhasebesinde çoklukla, deryâ muhafazasında bulunan bazı kişilerin salyâneleri için, önemli bazı adaların kale neferâtı mevâcibi için, yine muhtelif kalelerin muhafazasında bulunan dergâh-ı âli yeniçerilerinin masar, recec, reşen ve lezez mevâcibleri, bazı menzillerin bargir ve sâir masrafları gibi daha ziyâlâde lojistik hizmetlerin sağlanmasında kullanılmakta olduğunu ifade edebiliriz. Muhtelif yerlere yapılan mutad teslimlerin ötesinde, zaman zaman *emr-i âlişan* gereğince muhassıllık malından başka harcamalar da yapılmakta idi.

Vezâif kısmında ise, toplamdan da anlaşılacağı gibi önemli bir gider bulunmamaktadır.

Muhassıllığın 1130 [1718] senesi muhasebesinde gelirlerin toplam 204.315 kuruş olduğunu görmekteyiz. Bu yekûnun tamamı muhtelif kişilere yapılan *teslimler* olarak işâret edilmektedir²⁵. 1131 [1718-19] senesine ait gelir gider tablosuna baktığımız zaman şunu görmekteyiz (Tablo 2).

Tablo 2:

Gelir	Gider	Kalan
165.330,5	Teslimât	164.940,0
	Vezâif	390,5
	Toplam	165.330,5

Bu senenin hesapları itibâriyle muhassıllığın yıllık gelir ve giderleri arasında bir hesap dengesi var gibi görünmekle berâber, böylesi bir hesâbı, yani gelirlerinin hemen tamamının ödenmek durumunda kaldığı bir ekonomik kaynak ile ifade ettiğimiz *matmah-ı inzâr-ı ümerâ ve mültezimîn* ya da *kesirü'l-menâfi* olan Aydın muhassıllığını yan yana getirebilmek mümkün gibi görülmemektedir. Öyle anlaşılıyor ki muhassılların burada gördüğümüz gelirlerinden daha fazla miktarda gelirleri bulunmakta idi. Ya da sınırları çok geniş olan siyâsi otoriteleri dâhilindeki halktan bir şekilde para topluyorlardı. Zâten muhassıl Abdullah Paşa'nın cezalandırılması gündeme geldiğinde, kendisi ile ilgili kamuoyuna yansıyan suçlarından bir tanesi de halktan zulmen para topladığı iddiâsı idi.

²⁵ BOA. D.BŞM. ANM, nr. 17176, 2-3.

Abdullah Paşa'nın öldürülerek, 1148 [1735-36] senesi martı başlarından itibâren yerine muhassıl olarak Polad Ahmed Paşa'nın tâyin edilmiş olduğu döneme ait olarak tanzim edilmiş ve "Bin yüz kırk sekiz senesine mahsub olmak üzere Aydın Muhassıllığı'na tâbi ve iltizâmen deruhde olunan Mukata'at defteridir ki zikr olunur 'an evvel-i mart sene 1148" başlığını taşıyan defterde²⁶, 40 başlık altında mütâlaâ edilmiş olan mîrî Mukata'a ve has gibi gelir kaynaklarının toplamı 54.718 kuruş olup, çok ayrıntılı olarak kaydedilmemiş olan teslimlerin tutarı ise 16.783 kuruştur. Bu teslimler içerisinde, 8.010 kuruş hazineye havâle, 1.000 kuruş ümerâ-i deryâyâ havale 2.000 kuruş cebeci mevâcibine ve 1.614 kuruşun da hazine emini havalesine gittiği ifâde edilmekte olup, 4.159 akçalık teslimin ise nerelere olduğuna dâir açıklık bulunmamaktadır.

17 L 1151 [28 Ocak 1739] tarihli muhasebeye baktığımız zaman, muhassıllığın toplam vâridâtının 182.225,5 kuruş ve bunun içerisinde 89.496,5 akçanın 1150 Zilhicce [22.03.1738]-1151 Ramazan [11.01.1739] tarihleri arasında muhassıl olan Mirahur-ı Evvel Vezir Ahmed Paşa'nın makbuzu olarak işâret edilmiştir. Diğer bir kısım bedeller de çıktıktan sonra muhassıllık geliri [asl-ı mâl] toplam 89.647 kuruştur. Bu bedel üzerinden yapılan havalelerin toplam tutarı da 72.711,5 kuruş olup, 12.936 kuruş ise bakiye kalmıştır²⁷.

Yukarıdan beri ifade ettiğimiz gibi muhassıllar arasında Abdullah Paşa, hemen her yönü ile dikkati çekmektedir ki, Mehmed Süreyya, Abdullah Paşa'nın Rebiülevvel 1132 [12.01.1720-11.02.1720] tarihinde Rumeli pâyesi ile muhassıllığa tayin edildiğini ifâde etmekle berâber, aşağıda metnini de takdim edeceğimiz ve çalışmamızın çatısını oluşturan 1131[1718-19] tarihli muhasebe defterinde Abdullah Paşa'nın muhassıl olduğu görülmektedir ki bu hesapça kendisinin en geç 1130 [1717-18] yılı civarında bu göreve tayin edildiğini söyleyebiliriz. Aslen Aydınlı olan Abdullah Paşa'ya, askerlikteki mahareti dolayısıyla Cemazielâhir 1139 [24.01.1727-21.02.1727] tarihinde vezâret ünvanı verilmiştir²⁸. Abdullah Paşa, aynı zamanda II. Mustafa'nın kızı Emine Sultan ile de evlenmiş idi²⁹.

²⁶ BOA.D.BŞM.ANM, Dosya nr. 1/41.

²⁷ BOA.D.BŞM.ANM, Dosya nr. 1/81.

²⁸ Asım 1282, 445; Mehmed Süreyya, 1311, 376.

²⁹ Emine Sultan, ilk olarak Emir-i Hac ve Şam Valisi Hasan Paşa ile nişanlanmıştı. Daha sonra padişah, paşadan hoşnut olmadığı için hem görevinden azletmiş hem de nişanı bozmuştur. Bu defa Emine Sultan ile Çorlulu Ali Paşa'nın nikâhı kıyılmış ve düğün hazırlıklarına başlanmış olmakla beraber, sultanın tahttan indirilmesi üzerine, düğün daha ileriki bir tarihte, III. Ahmed'in tahta geçmesinden sonra yapılmıştır. Emine Sultan, Çorlulu Ali Paşa'dan sonra

Dolayısıyla Abdullah Paşa 17 sene kadar bu görevde kalmıştır. 1147 [1734] senesi sonlarında öldürülmesinin ardından 1159 [1746] senesine kadar on yıl içerisinde dokuz tane muhassıl değiştiği de dikkate alındığında Abdullah Paşa'nın 17 yıllık muhassıllığı daha da anlamlı olmaktadır. Keza muhassıllığın en parlak dönemi zaten Abdullah Paşa dönemi olmuştur.

Abdullah Paşa'nın maddî servetinin en az 1.987.448 kuruş olduğu anlaşılmaktadır³⁰. Sadreddini-zâde Telhisî Mustafa Efendi, İstanbul'a ulaşan nakit hazinenin 1.900 kise olduğunu ifade eder³¹.

Abdullah Paşa'dan sonra bu göreve getirilmiş olan Kırpolad-zâde Ahmed Paşa'nın vefatının ardından, müsâdere edilerek, mübâşir tayin edilen Silahşorân-ı şehriyârî Musa Ağa tarafından müzâyede ile satılan eşyasının yer almış olduğu muhalefât defterine göre mal varlığı 13.941,5 kuruştur. Muhalefâtın zabtı ve yapılan diğer masrafların bedeli olan 3.060 kuruş çıktıktan sonra muhalefâtın toplam bedeli 10.881,5 kuruş kalmıştır³².

Yine çok kısa süre sadaret makamında da bulunan Aydın muhassılı Maktul Ali Paşa'nın müsâdere olunan muhalefâtından H.1169 [1755-56] senesinde satılan eşyasından 71.559³³ kuruş elde edilmiştir.

SONUÇ

Özellikle XVII-XVIII. yüzyıllarda Osmanlı devlet sisteminde merkezde olduğu gibi taşra yönetiminde farklı sebeplere bağlı olarak yeni uygulamaların ortaya konulduğu bilinmektedir. Aydın Muhassıllığı, işte bu sürecin sonuçlarından bir tanesidir. Mıntika gelirlerinin daha sağlıklı toplanması temelinde oluşmuş ve zamanla kapsamı daha da genişlemiştir.

Muhassıllığın, belli dönemlere ait olmak üzere, muhasebelerinin tanzim edilmiş olması da kurumun, malî temelli bir oluşum olarak algılandığını göstermektedir.

Trabzon valisi Recep Paşa ve onun ölümünden sonra İsmail Paşa ile evlenmiş olup, Abdullah Paşa dördüncü kocasıdır ve paşanın öldürülmesinden sonra bir daha evlenmemiştir. Uluçay 1985, 76-77.

³⁰ BOA. D. BŞM. MHF, nr. 12445, 5. Abdullah Paşanın öldürülmesinin ardından müsâdere edilen servetinin bir kısmı Güzelhisar'daki sarayının civarında muhtelif yerlere gömülmüş olduğu halde, yapılan hafriyât sonrasında çıkartılmıştır. Bu itibarla gerek bu şekilde gerekse başka yollarla vârisleri tarafından muhalefât içerisinde bir kısım kıymetli unsurların kaçırılmış olduğu ihtimâli de bulunmaktadır.

³¹ Işıközü 1973, 533; Paşa'nın muhalefâtı hakkında bkz. Telci 2000, 199-219.

³² BOA. Cevdet-Maliye, nr. 5438.

³³ BOA. D.BŞM. MHF, nr. 12638.

Kurumun en önemli özelliklerinden bir tanesi “Aydın” ismini taşımakla beraber yetki ve sorumluluğunun, Aydın sancağı ile sınırlı olmayıp, Batı Anadolu’nun önemli sancaklarını da içerisine alıyor olmasıdır.

BİBLİYOGRAFYA

A. Arşiv Belgeleri

BOA. MD. nr. 141

BOA. *Cevdet-Maliye*, nr. 5438.

BOA. *D.BŞM.MHF*. nr. 12638.

BOA. *D.BŞM.MHF*, nr. 12445.

BOA. *D.BŞM.ANM*, nr. 17176, s. 2-3.

BOA. *D.BŞM. ANM*, nr. 17279

BOA. *D.BŞM.ANM* nr.17280

BOA. *MAD*. nr.3871, s. 11.

BOA. D.KFM.ANH, Dosya nr. 128/25.

BOA. D:KFM.ANH, Dosya nr. 128/19, 22,23, 25,26.

BOA. D.BŞM.ANM, Dosya nr. 1/23, 26,41,81.

B: Kaynak ve Araştırma Eserler

Ahmed Lütfi Efendi 1999

Ahmed Lütfi Efendi, *Vak'anüvis Ahmed Lütfi Efendi Tarihi*, 6-8. ciltler, İstanbul.

Asım 1282

Tarih-i Küçük Çelebizâde Asım (Zeyl-i Raşid), İstanbul.

Barkan 1958,

Ömer Lütfi Barkan, “H. 974-975 (M. 1567-68) Yılına Ait Bir Osmanlı Bütçesi”, *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.19 (Ekim 1957-Temmuz 1958), No.1-4, 277-332.

Berker 1943

Aziz Berker “Mora İhtilali Tarihçesi veya Penah Efendi Mecmuası” *Tarih Vesikaları*, C. II, Sayı 11, Şubat 1943, 385-400.

Çakır 2004

Baki Çakır, *Osmanlı Mukataa Sistemi (XVI-XVIII. Yüzyıl)*, İstanbul.

Defterdar Sarı Mehmed Paşa 1995

Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekaiyât*, Haz. Abdülkadir Özcan, Ankara.

Genç 2000

Mehmet Genç “Osmanlı Mâliyesinde Mâlikâne Sistemi” *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*, İstanbul, 99-152.

- Işıközü 1973 Fazıl Işıközü “ Başbakanlık Arşivinde Yeni Bulunmuş Olan ve Sadreddini-zâde Telhisî Mustafa Efendi Tarafından Tutulduğu Anlaşılan H. 1123 (1711) - 1184 (1735) Yıllarına ait Bir Ceride (Jurnal) ve Eklentisi” *VII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 25- 29 Eylül 1970, Kongreye Sunulan *Bildiriler*, C. II, Ankara, 508-534.
- İnalcık 1997 Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C. 1, 1300–1600, İstanbul.
- Kütükoğlu 1991 Mübahat Kütükoğlu, “Lütfi Paşa Asafnâmesi, Yeni Bir Metin Tesisi Denemesi” *Prof.Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, İstanbul, 49-100.
- Lütfi 1292 Lütfi, *Tarih-i Lütfi I*, İstanbul.
- Mehmed Süreyya 1311 Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî, III*, Matbaa-i Amire, İstanbul.
- Özvar 2003 Erol Özvar, *Osmanlı Maliyesinde Malikâne Uygulaması*, İstanbul.
- Sami ve Şakir ve Subhi 1198 Tarih-i Sami ve Şakir ve Subhi, Kostantıniyye.
- Telci 2000 Cahit Telci “Aydın Muhassılı Abdullah Paşa ve 1148 (1735) Senesinde Zabtedilen Muhallefâtı” *Tarih İncelemeleri Dergisi* XV, 199-219.
- Uluçay 1955 M.Çağatay Uluçay, *18 ve 19. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkıyalık ve Halk Hareketleri*, İstanbul.
- Uluçay 1985 Çağatay Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ankara; Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ülker 1964 Necmi Ülker, *Sarıbeyoğlu Mustafa ve Faaliyetleri 1735-1739*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Mezuniyet Tezi. İstanbul.
- Ülker 1989 Necmi Ülker, “Sarıbeyoğlu'nun İzmir'e Yürüyüşü ve Avrupalı Tüccarlar” *Tarih İncelemeleri Dergisi*, IV, 43-51.
- Vâsıf 1978 Ahmed Efendi, *Mehâsinü'l-Asâr ve Hakaikü'l-Ahbâr*, yay. Mücteba İlgürel, İstanbul.

Cahit Telci

BOA. D.KFM.ANH. Dosya nr. 128/25

İcmâl-i Muhasebe-i Vâridât ve Teslimât ve Vezâif Mukata'at ve maktû'ât-ı mezkûrîn tâbi-i Muhassılık-ı Aydın ve tevâbihâ der Uhde-i Muhassıl Abdullah Paşa Muhassıl-ı Aydın

Tabi-i Kalem-i Muhasebe-i Evvel	
Maktûa-i Mezkûrîn an evvel-i Mart sene1131	
	15.000
Maktu'â-i karye-i Servili ve tevâbiha ifrâz şod	1.000
	14.000
Maktu'â-i bazı zeâmet ve timarhâ be havass-ı hümâyun tashîh şod	1.592
Maktu'â-i icâre-i Saray-ı Güzelhisar	1.100
	16.692

Maktûa-i Mezkûrîn an evvel-i Mart sene1131	
Timarhâ-i Mustahfazân-ı Kal'a-i Ayasuluğ	57.739
Çiftlik-i Mülk-i Bayram	10.000
Karye-i İmanlar	6.000
	73.739
Guruş	614,5

Maktûa-i bedel-i Sancak-ı Mentеше ma' mahsûl-i sancak karye-i Pürnaz ve tevâbihâ ma' çiftlik an evvel-i mart sene 1131	
	17.200
Bera-yı hass-ı Süleyman Paşa	1.200
	16.000

Mukata'a-i Cemaat-i Kasabacıklar an perâkende-i ekrâd an evvel-i mart sene 1131	
	370
Mahsul-i mâbeyn-i züemâ ve erbâb-ı timârhâ-i livâ-i Hamid	208
Mahsûl-i mâbeyn-i Aydın	559,5
	1.142,5

YEKUN: 34.449

Tabi-i Kalem-i Haslar becihet-i icmâl-i kalem-i mezbûr sene 1131	
Mukata'a-i Hashâ-i İhtisâb-ı Güzelhisar Tabi-i Livâ-i Aydın	230.000
Mukata'a-i Hashâ-i beytü'l-mal-ı âmme-i hassa	75.264
Mukata'a-i Hashâ-i dühanhâne ve ve resm-i çift	180.000
Hashâ-i dekakîn ve bac [...]ve hamam [...]	41.000

Mali Bir Ünite Olarak Aydın Muhassıllığı

Hashâ-i Karacakoyunlu ve tevâbihâ	335.000
Mukata'a-i [...]Tire	24.172
Mukata'a-i Akhisar-ı Aydın	350.000
	1.235.436
Mukata'a-i [...] Horzum ve tevâbihâ	18.000
Mukata'a-i âdet-i ağnam-ı Teke ve Hamid ve tevâbihâ	350.000
Hashâ-i resm-i çift-i livâ-i Aydın	140.000
Hashâ-i Nazillü ve Kedfiye ve tevâbihâ	140.040
Hashâ-i İnegöl-i Alaşehir ve tevâbihâ	30.000
Hashâ-i Yörükân-ı Serik ve tevâbihâ	106.000
Mukata'a-i Orta Döşek ve Talmalu	86.190
Mukata'a-i Hashâ-i Gelendos ve tevâbihâ	69.120
	2.174.786
	30.445
Beka kayd	2.205.231
Guruş	18.376,5

Tabi-i Kalem-i Mukata'a-i Haremeynü's-Şerifeyn be cihet-i icmâl-i kalem-i mezbûr vâcib sene 1131	
	958.876
Beka kayd	13.424
	972.300
Mukata'a-i mîr-i müselleman-ı Güzelhisar	95.574
Mukata'a-i Ser dellâlân-ı İzmir	9.000
Maktu'â-i Karye-i Hamza	19.000
	1.095.874
Beka kayd-ı mukata'at	1.730
	1.097.604
Guruş	9.146,5

Tabi-i Kalem-i Mukata'a-i Maden becihet-i icmâl-i kalem-i mezbûr sene 1131	
Mukata'a-i resm-i dönüm-i dühân-ı livâ-i Saruhan	18.300
An mal-ı cizye-i kıbtiyân-ı Aydın ve Saruhan	139.160
	157.460
Guruş	1.312

Tabi-i Kalem-i Mukata'a-i Kefe be cihet-i icmâli-i kalem-i mezbûr sene 1131	
Mukata'a-i Tamga-yı Bogası ve tahmis-i kahve-i Menteşe şod	151.000
Mukata'a-i Elliciyân-ı Yunddağı	72.000
Mukata'a-i Amrûdalanı	16.000
Mukata'a-i Ovacık ve tevâbihâ	25.000
Mukata'a-i Elliciyân-ı Adala ve resm-i...	159.000
Mukata'a-i Mukata'a-i Tamga-i Bogası ve tahmis-i kahve-i Tire	196.950
	619.950
Beka kayd	8.689
	628.639
Guruş	5.238,5

Tabi-i Kalem-i Mukata'a-i Bursa vâcib sene 1131 becihet-i icmâl-i Kalem-i Mezbûr	
Mukata'a-i Hashâ-i Eğridir der Livâ-i Hamid vâcib sene 1131	165.000
Beka kayd	2.310
	167.310
Guruş	1.394

Tabi-i Kalem-i Mevkufat be cihet-i icmâl-i kalem-i mezbûr	
Hashâ-i Avârız ve bedel-i nüzül-i kazahâ-i mezkûrın der livâ-i Aydın ve Menteşe ve Saruhan ve Alâiye vâcib sene 1131	151.000
Guruş-ı Esedî	95.412

YEKUN: GURUŞ-I ESEDİ
165.330,5

[TESLİMÂT]

Deryâ ümerâsından Rodos Mutasarrıfı Süleyman Paşa'nın salyânesi için	5.208
Deryâ ümerâsından Midilli mutasarrıfı Derviş Ağa-zâde İsmâil Paşa'nın salyânesi için	1.000
Ümerâ-i deryâdan Maryol-zâde Ali Paşa'nın salyânesi için	1.333
Deryâ ümerâsından Midilli mutasarrıfı Derviş Ağa-zâde İsmâil Paşa'nın salyânesi için	1.749
Ümerâ-i deryâdan Maryol-zâde Ali Paşa'nın salyânesi için	6.666
Ümerâ-i deryâdan Ömer Paşa'nın salyânesi için	5.000
Ümerâ-i deryâdan İzmirli Ali Paşazâde Hasan Paşa salyânesi için	5.833,5
Ümerâ-i deryâdan İzmirli Ali Paşazâde Hasan Paşa salyânesi için	166,5
Ümerâ-i deryâdan Rodos muhafızı Ahmed Beğ'in salyânesi için	835
Meğri menzili bargir bahası ve sâiri masraflar için	155

Mali Bir Ünite Olarak Aydın Muhassıllığı

Niğbolu'da sâkin Zâim Hüseyin Ağa'ya Silistre Livâsı'nda Kara Çirmen kalesinin mustahfazân ve topçuyân mevâcibleri için	233
Tulçı menzili bargir ve sâir masrafları için	217
İstanköy civarını muhafazaya memur Fırkateciyân-ı Akdeniz Kızılhisâri Ömer Kapudan'ın salyânesi için	2.465
Gosina kalesi kapudânân ve azâbân ve sâir mevâcibleri için	579,5
Vired ve [...]kaleleri beşlüyân ve azâbân cemaatleri tevliyeti için	710
Saray-ı cedîd-i âmire lâzimesi için İstanbul Ağası'na hatab ve kömür bahası olarak	800
Kurşunlu palankası azaban ve mustahfazan neferâtı tevliyeti için	1.567,5
Donanma-yı hümayun sefineleri lazimesi için katran zift ve navl bahası olarak	2.000
Akdeniz fırkatecilerinden Rodoslu Eyüb Kaptan'ın salyanesi için	1.666,5
[...] muhafazasında bazı yeniçeriyânın Masar, Recec, ve Reşen mevâcibleri	581,5
Cebehâne, Tophâne ve tersâne için Sefer ve donana lâzimesi olarak ahen vs. bahası	5.399
Veled-i Devletgiray Han-ı sabık salyanesi için	187,5
Defter-i Mezâlîm memurlarından Vekil-i Defterdâr İsmail Ağa'nın muhasebe ziyadesi	1.600
Defter-i Mezâlîm memurlarından Vekil-i Defterdâr İsmail Ağa'nın muhasebe ziyadesi	1.419
Derya emirlerinden Deli Bekir zâde Mehmed veled-i Ahmed Paşa salyânesi	3.000
Leskfote palankası mustahfiz ve azab cemaatleri tevliyeti olarak	491
İskenderiye livası kalesi mustahfiz cemaati tevliyeti için	188
Ulu kışla menzili bargir ücreti	200
Yaya[baba]taş menzili bargir ücreti	225
Tulçı menzili bargir ücreti ve sâir masrafları için	217,5
[...] menzili bargir ücreti	241
[...]	90
Kefe kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin mevâcibleri	298,5
Sofya menzili bargir ücreti	466,5
Yine aynı menzilin bargir ve sair bahası için	217,5
Kapu kethüdası [...]için	1.000
Bazı kule tabya ve saireinin tamirâtı için	160
Aydın Muhassılı Abdullah Paşa'ya	148,5
Akdeniz Fırkatecilerinden İstanköylü Mustafa Kaptan'ın salyânesi için	1.124
[...] ve Cebeciyan, Topçuyân, Arabacıyan muhafızı Mehmed Paşa'nın koyun eti, arpa, sade yağ ve tabhiye ve sâir bahası için	2.000
Akdeniz Fırkatecilerinden İstanköylü Ali Kaptan'ın salyânesi için	833
Aydın Muhassılı Abdullah Paşa'ya	990
Salyâne-i selâtin-i mezkûr	930
Özi muhafazasındaki yeniçerilerin et bahası için	4.173

Cahit Telci

Yine Özi Kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin bazı masrafları için	20,5
Özi kalesi muhafazasındaki yeniçerilerden bazılarının Masar, Recec ve Reşen mevâcibleri için	19.541
Kandiye Kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin et ve zahire bahaları için	7.536
Resmo ? Kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin bazı masrafları için	637,5
Hanya Kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin bazı masrafları için	1.159,5
Resmo kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin zahire bahaları için	1.580,5
Hanya Kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin zahire bahaları için	2.880
Midilli kalesi muhafazasındaki yeniçerilerin masar, recec, reşen ve lezez mevâcibleri için	2.000
Hazineğ mevcudu için satın alınan hil'at kuşaklık cedîd tak için	5.800
Defterdâr vekili İsmail Ağanın muhasebesi ziyadesi için	7.500
Kezâ	1.000
Kezâ	2.000
Gelibolu kârhânesinde tabh olunacak burut için güherçile, kömür, kükürd ve sâir bahası	338
Kezâ	5.250
Aydın Muhassılı Abdullah Paşa'ya	24.750
Edirne Kışlağında dâire-i hümayun için koyun eti bahası	2.865,5
Deryâ emirlerinden Maryol-zâde Mustafa Paşa'nın salyânesi için ³⁴	2.108
Saray-ı Cedîd lâzimesi için İstanbul Ağasına Odun, kömür bahası	4.200
Aydın Muhassılı Abdullah Paşa'ya	554
Kezâ	206
Akdeniz firkatecilerinden Sakızlı Hasan Kapudan'ın salyânesi için	1.333
Akdeniz firkatecilerinden İstanköylü Süleyman Kapudan'ın salyânesi için	2.000
Mora taraflarında bulunan Serasker paşanın nezdindeki yeniçerilerin masar, recec, reşen ve lezez mevâcibleri için	1.000
Akdeniz Firkatecilerinden İstanköylü Süleyman Kapudan'ın salyânesi için	500
Edirne Cebelhânesi muhafazasında bulunan dergâh-ı âli cebecilerinin masar, recec, reşen, lezez mevâcibleri için	986
Ulu Gosina kalesi mustahfiz topçu, v.s mevâcibleri için	2.439
Özi kalesi muhafazasında bulunan bazı yeniçerilerin masar, recec, reşen ve lezez mevâcibleri için	383
YEKUN	164.933

[VEZÂİF]

390,5 kuruş

³⁴ Mora taraflarında görevlendirilmesi için, Defterdar Sarı Mehmed Paşa, 1995, 39

BOA.D.BŞM.ANM , Dosya nr. 1/41³⁵.

Binyüz kırk sekiz senesine mahsûb olmak üzere Aydın Muhassıllığı'na tabi olub
iltizamen deruhde olunan mukata'at defteridir ki zikr olunur
'An evvel-i mart sene 1148.

<p>Mukata'a-i Voyvodalık-ı Akçahisar der uhde-i Elhâc Mehmed Ağa</p> <p>Guruş 3.200 2.500 'an mâl-ı resm-i çift-i Livâ-i Saruhan 5.700 Teslimât 2.500 Hazineye havâle</p>	<p>Mukata'a-i Bedenelu ve Timâr-ı Kum der uhde-i Seyyid Mehmed Ağa Mütesellim-i Saruhan³⁶</p> <p>Guruş 225</p>
<p>Mukata'a-i Beytü'l-mâl-ı Livâ-i Saruhan der uhde-i Mehmed Ağa Mütesellim-i Livâ-i Saruhan</p> <p>Guruş 1.100 1.700 'an mâl-ı elliciyân-ı Atala 300 'an mâl-ı maktu'a-i Mendehorya 3.100 500 resm-i yaylak-ı Bozdağ</p> <p>Teslimât [silik] Hasan Ağa ile giden hazineye havale Haremeyn Ağası tarafına teslim</p>	<p>Mukkataa-i Elliciyân-ı Yunndağı der uhde-i Osman Ağa-zâde Hacı Mustafa Ağa</p> <p>Guruş 800 250 'an mâl-ı maktu'a-i Amrudalanı 450 'an mâl-ı maktu'a-i Yayladı 1.500</p>
<p>Mukata'at-ı Timarhâ-i ışık ve tetimme-i Işık der uhde-i Müfti-zâde Süleyman Efendi sâkin-i İzmir</p> <p>Guruş 2.200 150 Çeltük-i enhâr-ı Driyanda</p> <p>2.350 Teslimât-Guruş</p>	<p>Mukata'a-i Karacakoyun ve Ortasya ve zevâyid-i Buca ve Mandagözü ve Anya der uhde-i Taban-zâde Mustafa Ağa</p> <p>Guruş 1.600 2.000 Çeltük-i enhâr Kızılyerde</p> <p>3.600 Teslimât</p>

³⁵ Bu defterin bir sûreti de BOA. D.BŞM. ANM. nr. 1727 numarada kayıtlı bulunmaktadır.

³⁶ Bu kısım yukarıdaki dipnotta gösterilen defterde, Muka'a-i Beytü'l-mal-ı Saruhan faslına ilave edilmiştir. Bkz. *Aynı defter*, s. 2.

1.350 1.000 Ümerâ-i deryâ'ya havale	1.500 Hazineye havâle
Hashâ-i Çeltük-i Enhâr-ı Kızılcayer der uhde-i Hüseyin Beğ sâkin-i Alaşehir Guruş 1.500 500 Dekâkin-i Alaşehir 2.000 Teslimât-Guruş 1.000 Hazineye havale 1.000 Cebeci [...]	Mukata'a-i Zevâyid-i İnegöl ve Alaşehir der uhde-i Hacı Ömer Ağa sâkin-i Alaşehir Guruş 350 Teslimât-guruş 350
Mukata'a-i Mîr-i Müsellemân-ı Güzelhisâr der uhde-i Menzilci Kara Mustafa Guruş 1.350 Teslimât-guruş 1.350	Mukata'a-i İhtisâb-ı Güzelhisâr der uhde-i Seyyid Hasan Guruş 750
Hashâ-i Karye-i İman der uhde-i Babalık Hasan Ağa Guruş 610 Teslimât 160	Mukata'a-i Tamga-yı Muğla der uhde-i Hasan Çavuş Guruş 800 110 Tamga-yı Bozöyük 910
Mukata'a-i Tamga-yı Çine der uhde-i Seyid Hacı Ahmed Guruş 400	Hashâ-i Ovacık der uhde-i Hacı Ahmed Oğlu Mehmed Ağa Guruş 500
Hashâ-i Pürnaz der uhde-i Hasan Çavuş Guruş 2.000	Mukata'a-i Döntüm-i Dühân-ı Livâ-i Mentese der uhde-i Aziz Ağa-zâde Guruş 750
Mukata'a-i Döntüm-i Dühân-ı Livâ-i Aydın der uhde-i Tekeli Mustafa Ağa Guruş 1.600	Timârâhâ-i Mustahfazân-ı Ayasuluğ der uhde-i Hacı Mehmed sâkin-i Ayasuluğ Guruş 750
Hashâ-i Balyanbolu der uhde-i Kahraman-zâde Ahmed Ağa	Timârâhâ-i Beksimâd der uhde-i Kızılhisârî Mustafa Beğ

Mali Bir Ünite Olarak Aydın Muhassıllığı

<p>Guruş 770 <u>150</u> Hass-ı zdağ 960 Teslimât 350</p>	<p>Guruş 500 Teslimât 500</p>
<p>Timârhâ-i Kalubeğlü(?) der Kazâ-i Bozdağ</p> <p>Guruş 70 Teslimât 70</p>	<p>Timârhâ-i İmanlı der uhde-i Hacı Şeyh-zâde İbrahim Ağa</p> <p>Guruş 60 Teslimât 60</p>
<p>Mukata'a-i Kedfiye der uhde-i Karapınârî Süleyman Ağa</p> <p>Guruş 800 Teslimât 200 <u>600</u> Havâle 800</p>	<p>Mukata'a-i Voyvodalık-ı Nazilli der uhde-i İçeli-zâde Hacı Mehmed Ağa</p> <p>Guruş 1.350 <u>750</u> İhtisâb-ı Nazilli 2.100</p>
<p>Çiftlik-i Şemseddin der uhde-i Hacı Ali Ağa-zâde Mustafa Ağa</p> <p>Guruş 150</p>	<p>Mukata'a-i Zevâyid-i Nazilli ve Kuyucak der uhde-i Seyyid Mustafa Efendi</p> <p>Guruş 140 Teslimât 140</p>
<p>Mukata'a-i Cema'at-i Kasabacıklar 'an perâkende-i Ekrâd-ı Lekvanik</p> <p>Guruş 450 Teslimât 450</p>	<p>Mukata'a-i Sa'ibaşılık-ı(?) İzmir</p> <p>Guruş 180</p>
<p>Mukata'a-i Gelendos der Livâ-i Hamid der uhde-i</p> <p>Guruş 600 Teslimât 600</p>	<p>Mukata'a-i Adet-i Ağnam-ı Livâ-i Teke ve Hamid der uhde-i</p> <p>Guruş 4.000 Teslimât 4.000</p>
<p>Mukata'a-i Yörükâr-ı Serik der livâ-i Teke der uhde-i</p> <p>Guruş</p>	<p>Mukata'a-i Horzum-ı Barza gayr-ı ez Kaza-i Tavas der uhde-i Tekeli Mustafa Ağa</p>

<p>1.700 <u>150</u> an perâkende 1.850 Teslimât 1.700</p>	<p>Guruş 4.200 <u>3.700</u> an mâl-ı âdet-i aġnâm-ı Mentеше 7.900 Teslimât 1.000 1.000 550 <u>1.500</u> 4.050</p>
<p>Mukata'a-i Horzum-i Kaza-i Tavas der uhde-i Derviş Aġa-zâde</p> <p>Guruş 1.400</p>	<p>Mukata'at der uhde-i Hacı Mehmed Aġa Voyvoda-i Bergama</p> <p>Guruş 800 'an mâl-ı Yörükân-ı Karacalar 600 'an mâl-ı perâkende-i Livâ-i Karesi 334 'an mâl-ı Beytü'l-mâl-ı Livâ-i Karesi 180 'an mâl-ı Yaġhâne-i Tarhala <u>200</u> Çeltük-i Erhâr-ı Sındırgı 2.114 <u>500</u> Kara Osmanoġlu yed'iyle 1.614 <u>1.614</u> Tersâne Emîni havâlesine 0.000</p>
<p>Çiftlik-i Mülk-i Bayram der Livâ-i Teke der uhde-i</p> <p>Guruş 115</p>	<p>Mukata'a-i Orta Döşek der uhde-i Seyyid Abdülkadir ber veç-i mâlikâne mal ve kalemiyye</p> <p>Guruş 839 Teslimât 839 Vekil-i Harç yed'iyle masarıfa havale</p>
<p>Mukata'a-i Karan (?) Çatak ve tevâbihâ der uhde-i Karabaş-zâdeler ber veç-i mâlikâne iştirâken</p> <p>Guruş 1.175</p>	